Mänskliga rättigheter för vampyrer

| av Kajsa Wilhelmsson

Skall varulvar och vampyrer ha mänskliga rättigheter och rösträtt? Kan man ha dödsstraff för vampyrer? Kan man vara utan dödsstraff för dem?

SKÖNLITTERATUR ÄR OFTAST vänsterorienterad. Snyfthistorier som syftar till att vi alla måste vara solidariska och utjämna orättvisorna gör uppenbarligen god underhållning. Ett eller annat verk om de borgerliga värdena finns förvisso. Men nöjet i att läsa om att spara, arbeta hårt och vara trogen är begränsat. Visst tävlar Ayn Rand med sina episka romaner Atlas Shrugged och The Fountainhead med Gud och evangelisterna om att vara världens mest lästa författare, men oftast förefaller författare vara vänstervridna. Kanske är det för svårt eftersom det i princip måste vara science fiction som ska skrivas när frihet är ledstjärnan. Eftersom det är glest mellan nattväktarstaterna hämtas inte särskilt mycket inspiration därifrån.

Har man tröttnat på både science fiction, vänstervridet trams och att bli påprackad småborgerliga värderingar kan man ta en tur till boklådans Horror avdelning. Bredvid metervis av Stephen King och Dean Koontz hittar man där ett och annat guldkorn om vampyrer. Vampyrlitteraturen är en effektiv katalysator för diskussioner om vad som är gott respektive ont, om rättigheter och vad som gör livet värt att leva.

Den kanske mest kända moderna vampyrlitteraturen är Anne Rice´s romanserie om vampyren Lestat. Där diskuteras livets stora frågor; vad ondska är och om vi verkligen vill leva för evigt. Som i alla bokserier varierar kvaliteten men det är endast några av de senare som inte är bra. Eftersom berättarjagets vampyrer i huvudsak varierar så behöver böckerna inte heller läsas i någon särskild ordning.

Rice`s böcker är inte uttalat liberala men för en intressant diskussion om vilken rätt man har att sko sig på andra. Det vill säga får den som behöver det ta blod från andra för att själv överleva. Och i så fall, under vilka omständigheter kan det rättfärdigas? Finns det mer eller mindre lovliga offer?

Central är förstås också den genomgående frågan vad evigt liv är värt. Samt om man ska bryta mot etablissemangets regler eller ej. Lestat lyckas bryta mot alla regler oaktat vilket sammanhang han befinner sig i. En vampyr med stark integritet och självkänsla med andra ord. Och eftersom alla vampyrer har olika styrka och förmågor och därmed göra så mycket annorlunda än människan så måste de ofta själva sätta upp moraliska normer. Vampyrerna ställs inför moraliska dilemman ingen människa ställts inför och måste själva avgöra vad som är försvarbart och vad som inte är det.

För den som gillar mer filosofiska resonemang är det synd att fokusera på böckerna om Lestat. Rice´s bästa figurer är förmodligen inte Lestat utan hans barn; den svage Louis som kämpar med sitt samvete och hans kompanjon vampyrbarnet Claudia som aldrig fick bli vuxen och inte kan klara sig på egen hand. Med alla de frustrationer som oförmögenhet att klara av att leva sitt liv på egenhand kan ge. Armand är ytterligare en intressant personlighet som försöker hitta vampyrernas plats i tron.

Dessa karaktärer återfinns bland annat i Rices förmodligen bästa bok En vampyrs bekännelse där berättaren är Louis. Louis avskyr det han är. För att överleva behöver han dricka blod vilket innebär att han måste döda. Frågan för honom är om han då i och med det

första offret är för evigt dömd. Om det finns grader i helvetet och om man kan synda bara lite grann. Han söker sina offer bland mördare och andra kriminella.

Claudia kan inte klara sig själv, kan vara grym som ett barn och plågas av att bara vara en docka och inte vuxen sina år. Hon är vampyrvärldens svar på en kroppsligen svårt handikappad människa. Men dubbelt drabbad då hon inte fick bli emotionellt vuxen som människa och därför inte är förmögen att känna särskilt mycket alls. De två möter i en av böckerna Armand som då inte tror på Gud men däremot att varje individ måste värdera varje stund och avgöra dess värde. Diskussionerna om ont och gott i En vampyrs bekännelse är Ann Rices "finest hour".

De bästa diskussionerna kring evigt liv kommer senare i serien när Lestat blivit allt starkare och oövervinnelig, till exempel i The tale of the body thief. Där ställs Lestat inför möjligheten att bli mänsklig och därmed dödlig igen. Människans alla vardagliga bekymmer och begränsningar är dock så förskräckliga att det är värt att aldrig se solen för att slippa dem. Slutet blir lite torftigt. Kanske för att Rice ska kunna skriva flera böcker.

Serieformen är antagligen orsaken till att det inte är böckerna som i första hand handlar om Lestat som är de bästa. Lestat har aldrig fel för då kan han ju besegras och då blir det inte flera inkomstbringande böcker. Romanförfattare kan ha intressanta tankegångar och idéer men till slut så är det som PJ O`Rourke konstaterar: en mans idéer får aldrig komma mellan honom och hans plånbok.

En annan storsäljare, om än tämligen okänd i Sverige, är Laurell K Hamilton. Hamilton gör som Walter Block (chefsekonom på den kanadensiska tankesmedjan Fraser Insitute) och "försvarar det oförsvarbara" i sin serie böcker om Anita Blake. Här är det inte fråga om "bra" litteratur. Eller högklassisk politisk litteratur. Men Hamiltons Anita Blake är kul. Vampyrer, varulvar och andra övernaturliga fenomen lever sida vid sida med vanliga människor. Superhjälten Blake löser problem. Hon är dessutom i början av serien rätt rasistisk i sin syn på vampyrer. Lite som den vanliga stereotypa LeCarre hjälten. Det är mycket våld och bok för bok allt mera sex. Övernaturligt sex som sätter stopp för både den ena och andra rasistiska tanken. I huvudsak är det renodlad underhållning.

"Vampyrerna ställs inför moraliska dilemman ingen människa ställts inför och måste själva avgöra vad som är försvarbart och vad som inte är det."

"Vampyrerna, liksom kommunisterna, saknar hämningar i sitt frossande på folkets bekostnad."

Främst i de första böckerna, The Laughing corpse, Circus of the Damned och The Lunatic Cafe, finns dock intressanta resonemang kring rösträtt och om dödligt farliga människors rättigheter.

The Laughing Corpse är en bra introduktion till Anita Blakes vampyr- och varulvsvärld. Det är den andra boken i serien och redan på sidan 2 en sur kommentar om den nystartade kommittén för undersökande av zombies arbetsvillkor. Tidsandan och den politiska korrektheten kräver att vi ska vara snälla mot alla, men det uppskattar inte hjältinnan Blake.

Men Blake är vän med varulvar och andra formskiftare och upprörs över att de diskrimineras. Diskriminerin anser hon vara olaglig och jämförbar med diskriminering av AIDS-sjuka. Båda är ju offer för en sjukdom. Det vill säga om man blir biten av en annan formskiftare så är man smittad för livet. Trots detta kan man fungera normalt i samhället utom vid midnatt fullmånekvällar när man byter form till varg, leopard eller något annat djur. Frågan är då om man ska ha rätt att fortsätta arbeta som journalist eller lärare. Vår hjältinna tror starkt på att de sjuka inte ska fördömas och att det är individens egenskaper som avgör hur farlig hon är och inte hennes sjukdom.

Annat är det med Blakes syn på vampyrer. I Hamiltons samhälle kämpar vänstern för att vampyrer ska ges rösträtt. Vampyrer som med ett bett har förmågan inte bara att döda men också att göra människor till sina tjänare. Tjänarna belönas med både det ena och det andra men till ett pris som Blake anser vara orimligt. Inte heller kan vampyrer bestraffas annat än med döden. Kalifornien har givetvis försökt avskaffa dödsstraffet även för vampyrer men det funkade inte och dödsstraffet återinfördes. (Vampyrbödel är ett yrke.) Men vad händer om vampyrerna ges mänskliga rättigheter? Vilka risker tar man, och hur kan man försvara risken inför de som drabbas om man inte bara avrättar vampyrer rakt av om de blivit för farliga. Blake argumenterar som de som anser att vissa terrorister måste låsas in i läger utan noggrann rättslig prövning.

De filosofiska diskussionerna i Blakeserien upphör dock successivt. Den senaste, Obsidian Butterfly, är sannolikt den som sålt mest, kanske är det också den litterärt bästa boken men alla former av filosofisk diskussion har försvunnit. Det finns med andra ord inte mycket hopp om stimulerande moralfilosofiska hårkly-

verier i årets Blakebok, som kommer ut i USA i april men man kan vara säker på god underhållning i alla fall. Men satsa på att läsa något av de tidiga verken och ägna en eller annan tanke åt hur du skulle lagstifta i ett samhälle där människan överlägsna vampyrer lever sida vid sida med oss.

Laurell K Hamilton skriver alltså i huvudsak underhållningslitteratur men åtminstone inte vänstervriden. Och hennes första böcker var mer politiska.

VAMPYREN CEAUSESCU

Thomas M. Sipos använder vampyrismen på ett mera traditionellt sätt i Vampire Nation – Better Dead Than Undead. Det är en satir av det kommunistiska Rumänien med Ceausescu och hans familj som första vampyrer.

Sipos, med rötter i Ungern, är inte direkt grumlig i sin kritik av kommunismen. Eller för den delen av den amerikanska diplomatkårens bockande och bugande i sina kommunistiska värdländer. Eller i sin kritik av västvärldens alla fega intellektuella och andra kommunismens nyttiga idioter. Som egna inspirationskällor hänvisar han, förutom till In Search Of Dracula: The History of Dracula and Vampires, till Kommunismens svarta bok, Stalin's Secret War: A Startling Exposé of His Crimes Against the Russian People men också till Victory: The Reagan Administration's Secret Strategy That Hastened the Collapse of the Soviet Union.

När greve Farkas i början av Vampire Nation vaknar konstaterar han att läget för honom nu är bättre än i Voltaires Frankrike. För vad kan vara bättre för en ondsint blodsugare än en nation av ateister som inte kan tro att han finns. Vampyrerna, liksom kommunisterna, saknar hämningar i sitt frossande på folkets bekostnad. De beskrivs kompromisslöst som onda, smutsiga och sedeslösa.

Huvudpersonerna i boken är inte vampyrer utan den ofrivillige vampyrjägaren Henry Willoughby och hans ryska ledsagarinna grevinnan Anya Amasovich. Willoughby är en amerikansk naiv filmskapare som sakta vaknar upp och inser att han inte har något annat väl än att försöka göra något åt vampyrerna. Hoppet för öst är förutom våra hjältar givetvis Ronald Reagan. Den ryska hjältinnan konstaterar dock att det förutsätter att Reagan inte lyssnar för mycket på diplomater och rådgivare från det fina, lärda folket, media, artister och intellektuella som länge har sett vampyrism som ett nobelt experiment. Särskilt om det utövas på andra.

Ytterst är det dock endast frihetens ide som kan väcka folket. Drömmen om frihet hos offren och samvetskval hos vampyrerna. För om de till slut blir helt galna så kan det ju inte fungera att de styr normalt folk. Förr eller senare måste folket göra uppror mot sina galna herrar. Ett tämligen rimligt konstaterande.

Boken är väldigt politisk och har väl i övrigt inte några stora kvaliteter. Men politiskt sett glasklara skönlitterära verk på högerkanten kan man inte tacka nej till. Den syrliga beskrivningen av flata diplomater och vilken skada de ställer till med är dessutom mycket bra.

Klart är att vampyrer inte bara är bra att skrämmas med utan också för tankövningar kring rättigheter och frihet. Ska den som kan förslava en med en blick, är oändligt mycket starkare än världens starkaste man och därtill vacker verkligen få leva på samma villkor som vi andra. Borde inte någon lagstiftning tas till...

Men, jag kanske bara är politiskt förgiftad, paranoid och ser genomtänkta analyser och ställningstaganden där inga finns. Böckerna kanske bara är våldsunderhållning för den som gillar vitlök.

Kajsa Wilhelmsson (kajsa@svensktidskrift.se) är jur kand och omvärldsanalytiker.

Tror du att idéer spelar roll?

Då är det säkrast att du börjar prenumerera på Svensk Tidskrift.

Vi ger dig inblick i samhällets idédebatt, en kvalificerad samtidsanalys och politisk journalistik.

Vår idé är enkel. Vi tror att människan spelar roll!

Vår åsikt är enklare. Vi tror på ett friare och civilare Sverige!

Svensk Tidskrift **Prenumeration: 250 kr. Studentpris: 100 kr.**

Tidskriften utkommer med sex nummer årligen. Sätt in pengarna på post- eller bankgiro med namn och adress på talongen. Eller skicka ett e-post till: prenumeration@svensktidskrift.se.
Postgiro: 7 27 44-6. Bankgiro: 575-7620.